ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/23/498-1281

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Sirje Biin
Otsuse tegemise aeg ja koht	27.06.2023, Tallinn
Vaide esitamise aeg	18.05.2023
Teabevaldaja	Justiitsministeerium e-postiaadress: info@just.ee
Vaide esitaja	XXX aadress: xxx

RESOLUTSIOON:
Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

1) **jätta vaie rahuldamata, kuna enda pöördumistest ja nende vastustest koopiate taotlemine ei ole käsitletav teabenõudena avaliku teabe seaduse mõttes;**
2) **teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:
Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:
1. XXX esitas 13.04.2023 Justiitsministeeriumile teabenõude, milles soovis, et advokaadile saadetaks koopiad tema 348-st pöördumisest ja neile koostatud vastustest.
2. Justiitsministeerium keeldus XXX teabenõude täitmisest 20.04.2023 kirjaga nr 11-7/2799-2 (kiri on vaidele lisatud).
3. Andmekaitse Inspektsioon sai 22.05.2023 XXX 18.05.2023 vaide Justiitsministeeriumi peale, kuna ta ei ole rahul vastusega 13.04.2023 teabenõudele.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:
1. Vaide esitaja märgib vaides, et on esitanud 13.04.2023 Justiitsministeeriumile teabenõude, milles viitas 12.04.2023 Justiitsministeeriumi vastusele nr 11-7/2518-2 ning palus kõik selles näidatud pöördumised ja neile koostatud vastused saata teda erinevates kohtumenetlustes

esindava advokaadi e-postiaadressile.
Vaide esitaja palub inspektsiooni nõuda teabenõue Justiitsministeeriumilt välja.

2. Vaide esitaja arvates ei ole Justiitsministeeriumi teabenõude täitmisest keeldumine põhjendatud viitega õiguskantsleri 30.06.2015 seisukohale nr 11-2/150555/1502901, millest saab järeldada, et riigiasutused ei ole kohustatud väljastama koopiaid enda pöördumistest.

3. Vaide esitaja märgib, et samas seisukohas on selgelt öeldud: *Taotlejale tuleb tema pöördumisest koopia väljastada erandina juhul, kui see on vajalik tema põhiõiguste kaitseks, näiteks tõendamaks riigisisese edasikaebeõiguse ammendumist Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluse algatamiseks jmt. Sellisel juhul teeniks teabe, s.o pöördumise koopia väljastamine õigusriigi põhimõtet ja koopia väljastamine oleks seetõttu kooskõlas AvTS-i eesmärgiga, millest tulenevalt oleks ka taotletav koopia käsitatav avaliku teabena, mis tuleks teabenõude korras taotlejale väljastada. Asjaolu, kas pöördumisest koopia väljastamine on vajalik isiku põhiõiguste kaitseks, tuleb igakordselt eraldi hinnata.*

4. Vaide esitaja leiab, et tema soovitud koopiate väljastamiseks advokaadi e-postiaadressile ei ole vaja teha mingeid kulutusi, sest need on digitaalselt olemas ja saab nupuvajutusega edasi saata. Koopiad olevat vajalikud erinevates kohtumenetlustes tõendina esitamiseks.

Vaide esitaja taotleb, et inspektsioon nõuaks Justiitsministeeriumilt välja tema 13.04.2023 postitatud teabenõude ja kohustaks Justiitsministeeriumi väljastama saadud teave täpselt soovitud kujul.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:
Justiitsministeerium selgitab: *avaliku teabe seaduse (AvTS) eesmärk on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igaühe juurdepääsu võimalus, lähtudes demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi ning avatud ühiskonna põhimõtetest, ning luua võimalused avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle (AvTS § 1). AvTS § 6 kohaselt on teabenõue teabenõudja poolt AvTS-s sätestatud korras teabevaldajale esitatud taotlus teabe saamiseks või taaskasutamiseks. Teabenõudja AvTS § 7 tähenduses on iga isik, kes esitab teabevaldajale teabenõude käesolevas seaduses sätestatud korras. mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites (AvTS § 3 lg 1).*
Avaliku teabe mõiste täpsemal sisustamisel tuleb lähtuda seaduse eesmärgist. Riigiasutusele esitatud pöördumises sisalduv nõue saada enda esitatud pöördumisest koopiat, ei ole teabenõue, sest väljastatav teave (koopia) ei vasta AvTS eesmärgile, kuna pöördumine ei ole üldjuhul mõeldud üldiseks kasutamiseks, vaid teenib konkreetse pöörduja huve. Lisaks kohustab seadus eelkõige väljastama teavet, mis ei olnud teabenõudjale varem teada, kuid enda pöördumise sisuga on saatja tuttav. Samasugust tõlgendust toetab nii õiguskantsleri 30.06.2015 seisukoht nr 11-27150555/1502901, kui selles kajastatud Riigikohtu esimehe järeldus, et riigiasutused võivad, kuid ei ole kohustatud väljastama avaldajale koopiaid tema enese pöördumistest.
Teie pöördumiste sisu ja Teile koostatud vastused on Teile endale teada. Lisaks juhime tähelepanu, et Teil on võimalik edaspidi soovi korral oma pöördumistest teha enne saatmist omakäeline ärakiri, märkmeid või taotleda vanglalt üldises korras koopia tegemist vastavalt kehtestatud hinnakirjale.

Kuna riigiasutused on kohustatud koopiaid väljastama vaid teabenõude korras, kuid Teie esitatud taotlused enda pöördumistest ja koostatud vastustest koopiate saamiseks ei ole eeltoodud põhjendustel teabenõuded, siis jätame Teie pöördumistest ja vastustest koopiate väljastamise taotlused rahuldamata.

Kui leiate, et taotluste rahuldamata jätmisel on rikutud Teie õigusi, on Teil 30 päeva jooksul alates käesolevast otsusest teadasaamisest õigus pöörduda kaebusega halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustiku §-des 37, 38, 39, 40, 44 ja 46 sätestatud tingimustel ja korras.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Tõendid

1. Vaide esitaja taotleb, et inspektsioon nõuaks Justiitsministeeriumilt välja tema 13.04.2023 teabenõude, mille täitmist ta praeguse vaidega vaidlustab.
2. Selgitan kõigepealt, et tulenevalt haldusmenetluse seaduse § 38 lõikest 3 on menetlusosaline kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid.
3. Kui vaie esitatakse teabenõude täitmata jätmise peale, on teabenõue vaide esitajale teada ja asja lahendamiseks tähtsust omav tõend. Kuigi haldusorganil on võimalus ka ise tõendeid koguda (HMS § 6), ei ole seaduse mõte vabastada menetlusosaline kohustusest talle teadaolevad tõendid esitada ja panna lisakoormus haldusorganile.
4. Praegu ei ole Andmekaitse Inspektsioon asunud ka vaides puuduste kõrvaldamiseks küsima tõendite (teabenõude) esitamist, sest vaidest ja teabenõude vastusest saab aru, et küsimus on oma kirjade ja neile vastustest koopiate saamises. Küsimus taandub sellele, kas enda esitatud ja neile saadud vastuste koopiad on käsitatavad avaliku teabena, mida igaühel on õigus teabenõudega küsida.

Avalik teave

5. Avaliku teabe seaduse eesmärgiks on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igaühe juurdepääsu võimalus, lähtudes demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi ning avatud ühiskonna põhimõtetest, ning luua võimalused avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle (AvTS § 1).
6. Avalik teave on mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. (AvTS § 3 lg 1).
7. Teabevaldajaks on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus (AvTS § 5 lg 1). Justiitsministeerium on valitsusasutus, seega teabevaldaja AvTS-i mõttes.
8. Teabenõue on teabenõudja poolt AvTS-s sätestatud korras teabevaldajale esitatud taotlus teabe saamiseks või taaskasutamiseks (AvTS § 6). Teabenõudega saab küsida koopiaid ja väljavõtteid teabevaldajal olemasolevast teabest.
9. Järelevalve teabenõuete täitmise üle on Andmekaitse Inspektsiooni pädevuses (AvTS § 45 lg 1 p 1).

Koopiate saamise õigus

10. Andmekaitse Inspektsioon nõustub Justiitsministeeriumi vastuses selgitatuga, et riigiasutusele esitatud pöördumises sisalduv nõue saada enda esitatud pöördumisest koopiat, ei ole teabenõue, sest väljastatav teave (koopia) ei vasta AvTS eesmärgile, kuna pöördumine ei ole üldjuhul mõeldud üldiseks kasutamiseks, vaid teenib konkreetse pöörduja huve. Lisaks kohustab seadus eelkõige väljastama teavet, mis ei olnud teabenõudjale varem teada, kuid enda pöördumisete ja nende vastustega on saatja tuttav. Õiguskantsleri seisukohale, et teabenõue ei ole mõeldud endale teadaoleva teabe väljaküsimiseks ning riigiasutused ei pea selliseid koopiaid väljastama, on kohtud toetunud ka erinevates lahendites.
11. Vaide esitaja viitab Õiguskantsleri 30.06.2015 seisukohas väljendatule, et *taotlejale tuleb tema pöördumisest koopia väljastada erandina juhul, kui see on vajalik tema põhiõiguste kaitseks, näiteks tõendamaks riigisisese edasikaebeõiguse ammendumist Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluse algatamiseks jmt.* Kuigi vaide esitaja märgib, et vajab koopiaid erinevates kohtumenetluses, ei ole selle kohta ühtegi tõendit ega usutavat seletust esitatud, mis põhjendaks koopiate väljastamiseks erandi tegemist. Ei ole tõenäoline, et kohus vajaks korraga kõiki (eeldatavasti erineva sisuga) pöördumisi koos vastustega.
12. Juhin vaide esitaja tähelepanu sellele, et isegi juhul, kui teabenõudega oleks küsitud 348 dokumenti koos vastustega, mis kvalifitseeruks avalikuks teabeks AvTS-i mõttes, oleks

teabevaldajal alus teabenõude täitmisest keelduda AvTS § 23 lg 2 punkti 3 alusel taotletava teabe suure mahu tõttu.

Kokkuvõte

13. Kuna vaide esitaja pöördumine Justiitsministeeriumisse, milles sooviti, et advokaadile saadetaks koopiad 348-st pöördumisest ja neile antud vastustest, ei ole käsitletav teabenõudena avaliku teabe seaduse mõttes, ei ole Justiitsministeeriumi keeldumine koopiate väljastamisest vastuolus avaliku teabe seadusega.
14. Kuna Justiitsministeerium ei ole teabe väljastamata jätmisega rikkunud Andmekaitse Inspektsiooni järelevalvepädevuses olevat avaliku teabe seadust, jätan vaide rahuldamata.

(allkirjastatud digitaalselt)
Sirje Biin
jurist
peadirektori volitusel